

ה. דיווח על עבודות הנעשות בשביל משרדים ממשלתיים

בעקבות הביקורת חידשה מע"צ את ההוראות הקיימות, שלפיהן חויבו מהנדסי המחוזות למסור דו"חות למשרדי הממשלה על הוצאות העבודות, שמע"צ עשתה בעבורם, והוסיפה את ההוראה, שדו"חות מסכמים כאלה יש להמציא בכל מקרה, בין אם יידרשו על ידי המשרד המזמין ובין אם לא יידרשו.

ו. רישומים בחשבון עבודות

הביקורת העלתה כמה מקרים, שהוצאות הנעשות שלא על חשבון הקצבות מע"צ לא נרשמו אל נכון בחשבונות העבודה.

(1) העסקת פועלי דחק בעבודות מע"צ

מע"צ מעסיקה פועלי דחק בביצוע עבודות שונות. הואיל ושכרם של פועלים אלה משתלם מתקציב מחלקת התעסוקה של משרד העבודה ולא מתקציב העבודות של מע"צ, לא נהגה מע"צ לרשום שכר פועלים אלה על אותו חשבון, עליו נוקפות הוצאות העבודה הנדונה. כתוצאה מכך אין חשבונות העבודה משקפים את ההוצאות המלאות על אותן העבודות, שבחלקן נעשו על ידי פועלי דחק.

(2) רישום עבודות בשותפות עם גורמים לא-ממשלתיים

במיון עבודות מסוימות, למשל כבישי גישה, משתתפים גורמים שונים, כגון משקים וישובים. לעתים אין הם משלמים את חלקם בכסף, אלא מספקים חומרים או שירותים. בחשבונות העבודות לא נרשמה השתתפות זו בחומרים או בשירותים, ולפיכך לא הראו הרישומים את ההוצאות במלואן.

בעקבות הביקורת הוציאה הנהלת מע"צ הוראות המחייבות את המשרדים המחוזיים, שימי העבודה של פועלי הדחק, החומרים והשירותים יירשמו בגליונות העבודה על יד הוצאות של העבודה, שבה הועסקו פועלי דחק או השתמשו בחומרים ובשירותים בעבודות המבוצעות בשותפות עם גורמים לא ממשלתיים.

ז. הטיפול בחומרים ישנים

בידי מע"צ מצטברות כמויות של חומרים ישנים כגון דלתות וחלונות, המפורקים מבניינים בעת ביצוע שיפורים ותיקונים שונים. חומרים אלה ברוב המקרים עודם ראויים לשימוש, ואמנם משתמשים בהם בבניינים אחרים.

הביקורת הצביעה, בחודש פברואר 1956, על הצורך ברישום חומרים כאלה כדי להבטיח את הפיקוח על השימוש בהם. הוראות על כך הוצאו על ידי מהנדס מחוז תל אביב והמרכז בחודש אפריל 1956. הביקורת הציעה הסדר דומה גם בשאר המחוזות.

משרד העבודה - אגף השיכון

פעולות הביקורת

נבדקו מסירת עבודות בנייה, הוצאת המכרזים הקשורים בעבודות הבנייה, חוזי העבודה וכן דרכי הפיקוח על ביצוע עבודות אלו. כן נערכה ביקורת על סדרי הארגון והאחסון במחסנים, שהוקמו על ידי האגף בשנת 1956. עם הקמת "מפעל החסכון לבניין" בדק משרד מבקר המדינה את ארגון המפעל ואת סדרי הרישום וכן את סדרי ההגדרה לחלוקת דירות.

פגיעות בעקרונות החסכון והיעילות

הסכמים על עיבוד תומרי בנייה

אגף השיכון נוהג למסור חומרי גלם ליצרנים לשם ייצור מוצרי בנייה. בדיקתן של שתי עסקאות מסוג זה העלתה:

בחדש יולי 1952 עשה אגף השיכון הסכם עם בית חרושת בפתח תקוה לאספקת 60,000 מ² מרצפות ו-60,000 מטר פגלים בסך 185,000 ל"י בקירוב. לפי תנאי ההסכם שילם האגף מפרעה בסך 30,000 ל"י נגד ערבות בנקאית לתקופה של 8 חודשים, וסכום נוסף של 35,000 ל"י שילם האגף נגד פקדון, שניתן בצורת החסנתם של 140 טון מלט לבן לפקודת האגף. נקבע, שהפקדון ישוחרר ביחס מתאים לכמויות המוצר המוגמר, שיסופק על ידי היצרן. תוך שמונת החודשים הראשונים סיפק היצרן לאגף השיכון רק כמחצית הכמות שהוזמנה.

האגף לא דאג בעוד מועד להארכת הערבות, ושחרר לפי בקשת היצרן את כל המלט הלבן בלא להתחשב בקצב האספקה. כשהפסיק היצרן את הייצור לחלוטין, בחודש מאי 1954, נשאר חייב לאגף השיכון כ-35,000 ל"י. בספטמבר 1954 ניגש האגף לספל בתביעת הסכום המגיע מאת היצרן, אולם עד סוף 1956 לא עלה בידו לקבל בחזרה את הסכום הנתבע.

(2) עיבוד רשת מתיחה

בתקופה מאי 1953 – אפריל 1954 מסר אגף השיכון לבית חרושת בסביבות תל אביב כ-395 טון פחים, שערכם הסתכם ב-187,700 ל"י בקירוב, לשם ייצור רשת מתיחה. לא נעשה הסכם על תנאי הייצור והאספקה ולא נתקבלו בטחונות להבטחת ערך החומר, שנמסר לביצוע ההזמנה. עד חודש דצמבר 1953 נמסר החומר בהתאם לאספקת המוצר, אולם בחודש מארס-אפריל 1954 נמסרו כ-160 טון פחים, אף כי עוד בחודש ינואר ופברואר אותה שנה חלו פיגורים בהספקת רשת המתיחה. במאי 1954 נתקל בית החרושת בקשיים כספיים והפיגורים בהספקה גדלו, ובחודש נובמבר 1954 הופסקה ההספקה לחלוטין.

נקבע, שכתוצאה מהפיגורים נשארו בידי היצרן 130.750 טון פחים של אגף השיכון, בלא שעובדו על ידי. לאחר הפסקת האספקה נתברר, שאין אפשרות לקבל בחזרה את הפחים. באין ברירה הסכים האגף בחודש אפריל 1955, לאחר משא ומתן, להזמין אצל אותו יצרן עבודה נוספת כדי לאפשר לו לפרוע את חובו בעד הפחים החסרים. לצורך זה נמסרו לו כ-340 טון פחים נוספים לעיבוד. ערך הפחים החסרים חושב, במסגרת עסקה זו, בסך 62,111 ל"י, והחוב נפרע בשיעורין עד סתיו 1956.

ממצאי ביקורת שונים

א. תקציבי בנייה תלת-שנתיים

(1) בהכנת תקציב הפיתוח לשנות 1954/55 ו-1955/56 נקט אגף השיכון, בפעם הראשונה, שיטה חדשה: הוא הציע תקציב תלת-שנתי לבניית שיכוני עולים ושיכונים בהתישבות. התקציבים התלת-שנתיים, שהוכנסו לחוק התקציב, קבעו מסגרת בנייה לשלוש שנים, שלפיה תבוצע הבנייה בשתי השנים הראשונות בעיקר, ואילו תקופת המימון תורחב לשלוש שנים על ידי קבלת אשראי מהקבלנים עד השנה השלישית. תקציבים אלה הוכנו כעין תקציבי תפקידים ופעולות – תוך פירוטן של יחידות הבנייה העומדות לביצוע לסוגיהן וציון אומדן ההוצאות על כל יחידה. התכנון התלת-שנתי נותן ניתנות בפירוט מלא בדבר ההסבר לחוק התקציב. לגבי כל שנה ושנה קובע חוק תקציב הפיתוח את חלק הביצוע החל על השנה הנדונה.

בהנהגת שיטה זו יש משום התקדמות רצויה מאוד; השיטה מביאה בחשבון את הנסיבות הגורמות מטבע הדברים, במקרה של בנייה בקנה מידה גדול, המשכת הביצוע במשך שנים מספר. מצד אחד נותנת היא את האפשרות לקבוע את הסכום הכולל, שמותר יהיה להוציא תוך תקופה של שלוש שנים, ומצד אחר מגבילה היא את העומס התקציבי המוטל על כל אחת משלוש השנים.

(2) ביקורת על ביצוע התקציבים התלת-שנתיים של שנות 1954/55 ו-1955/56 העלתה, שאגף השיכון לא הצליח עדיין להפיק את מלוא התועלת מיתרונות השיטה החדשה, אם מסיבות אובייקטיביות ואם משום שההסדרים הטכניים, המתחייבים משיטה כזאת ושהאגף החל בהנהגתם, לא הד ביקו את התפתחות התכנית. תקציבי שתי השנים 1954/55 ו-1955/56 קבעו תכנון תלת-שנתי –

תכנית א' ותכנית ב' – הן לשיכון עולים והן לשיכון בהתישבות. להלן פירוטי תכניות אלה לפי חוקי התקציב ל-1954/55 ול-1955/56.

1. התכניות התלת-שנתיות

לפי חוקי התקציב 1954/55 ו-1955/56

באלפי ל"י	באלפי ל"י	באלפי ל"י	באלפי ל"י	א. לשיכון עולים:
		30,950		תכנית תלת-שנתית א' לשנים 1954/55 – 1956/57
	47,200	16,250		תכנית תלת-שנתית ב' לשנים 1955/56 – 1957/58
		24,585		ב. לשיכון בהתישבות:
				תכנית תלת-שנתית א' לשנים 1954/55 – 1956/57
92,450	45,250	20,665		תכנית תלת-שנתית ב' לשנים 1955/56 – 1957/58
				תוספות לתכניות התלת-שנתיות לפי תוספת לחוק התקציב 1955/56
			5,000	א. לשיכון עולים:
			1,990	התיקרות
			5,250	היטלים
		12,240		תוספת בנייה
			4,250	ב. לשיכון בהתישבות:
			1,460	התיקרות
17,950		5,710		היטלים
110,400				תקציבים תלת-שנתיים ס"ה

2. הקצבות לביצוע התכניות התלת-שנתיות

בשנים 1954/55 ו-1955/56

באלפי ל"י	באלפי ל"י	באלפי ל"י	באלפי ל"י	א. לשיכון עולים
		12,000		חוק התקציב 1954/55
		5,000		תוספת לקידום תשלום 1954/55
		10,900		חוק התקציב 1955/56
		9,650		תוספת לקידום תשלום
	49,790	12,240		תוספות לתכנית
			8,000	ב. לשיכון בהתישבות
			3,000	חוק התקציב 1954/55
			13,350	תוספת לקידום תשלום 1954/55
			4,117	חוק התקציב 1955/56
83,967	34,177	5,710		תוספת לקידום תשלום
				תוספות לתכנית
26,433				יתרה להקצבה בשנות התקציב 1956/57 ו-1957/58

הרשימה דלעיל מציינת את הגורמים, שהביאו להרחבת התכניות מעל למסגרת, שנקבעה להן בחוקי התקציב: התיקרות והיטלים, בנייה נוספת ושינויים בתכניות השנתיות. ההוספה לקידום תשלום בשנים 1954/55 ו-1955/56 לא באה כתוצאה מהרחבת התכנית אלא נובעת מהקדמת תשלומים, שזמן פרעונם חל, לפי התכנית, בשנים מאוחרות יותר, כיוון שהתכנית להשתמש באשראי של הקבלנים התגשמה רק בחלקה.

(3) את הביצוע המתוכנן הפריעה גם העובדה, שאגף השיכון חב בראשית שנת 1954/55 סכומים ניכרים על עבודות בנייה, שהחמנו ובוצעו בשנים קודמות ושתקציבי שנות 1954/55 ו-1955/56 התחשבו בהם בחלק מסוים בלבד. בשנתיים אלו הוציא האגף כ-22,000,000 ל"י על חשבון התחייבויות משנים קודמות, בעוד שהסכום שאושר בתקציב למטרה זו היה 9,250,000 ל"י בלבד. מצב זה גרם, שחלק לא מבוטל מהכספים, שהוקצבו לביצוע התכניות התלת-שנתיות, לא עמד לרשות האגף לביצוע תכניות אלו.

(4) שיטת התכניות התלת-שנתיות מחייבת הסדרים מינהליים, שיאפשרו לקבוע בסוף כל שנה התקדמות הביצוע של כל תכנית, ולגבי כל תכנית את זו של כל תכנית משנה המתיחסת לאזור מסוים. הסדרים כאלה לא הונהגו לגבי השנים 1954/55 ו-1955/56: לא נרשמו בנפרד הנתונים הנוגעים לתכניות ולתכניות המשנה השונות; תחת זאת נרשמו נתונים כספיים כוללים על ביצוע שיכון העולים וכן על ביצוע השיכון בהתישבות בלא פירוט לפי כל תכנית ותכנית. רק בשנת 1956 נקט אגף השיכון פעולה המכוונת להקמת מערכת רישומים מתאימה.

רצוי להגיע למערכת רישומים, שתשקף בבירור את

(א) התקציב התלת-שנתי וחלוקתו לפי שנות המימון;

(ב) הזיקה של ההתחייבויות, לפי החוזים, אל כל תכנית ותכנית, תוך ציון ברור של התכנית ושנת התקציב;

(ג) התשלומים לגבי כל תכנית משנה, אגב ציון, למילייה של איזו התחייבות נעשו התשלומים, ומהי ההתקדמות, שהושגה בביצוען של תכניות המשנה.

ב. חוזי בנייה – תכנון, ביצוע ותשלומים

אגף השיכון עושה, מדי שנה בשנה, עבודות בנייה בהיקף גדול. עיקר הבנייה נעשית למטרת שיכון עולים ושיכון בהתישבות: ביצוע העבודות נמסר לקבלנים, וחוזים נחתמים אתם. בשנות 1954/55 ו-1955/56 נחתמו כ-800 חוזים עם קבלנים על סכום כולל של כ-80,000,000 ל"י. היקפן הגדול של עבודות אלו ופיזורן של הבנייה בחלקי הארץ השונים – בעיקר בשטחי הפיתוח ובאזורי הספר – והלחץ הגדול לביצוע מהיר ככל האפשר של עבודות הבנייה מעמידים את אגף השיכון בפני בעיות כספיות, ארגוניות וטכניות קשות. יש גם להביא בחשבון, שבעת התכנון, לעתים קרובות, אינם ידועים מראש הרכב המשתכנים, גודל משפחותיהם והתנאים המיוחדים של הישוב שיוקם, ולכן גם קשה לקבוע את הטיפוס הרצוי של יחידת הדירור ושל בנייני הציבור, שיש להקים יחד עם יחידת הישוב או השכונה המוקמת. מתעוררות שאלות טכניות מסובכות בנוגע לתכנון היסודות של הבניינים באותם מקומות הפיתוח, שאין בהם עדיין נסיון בבנייה ושתנאי הקרקע בהם עדיין לא נבדקו במידה מספקת.

על אף קשיים אלה חייב אגף השיכון לשמור, לשם הבטחת הכנה מתאימה של תכנון העבודות, על קשר הדוק עם המוסדות המימשים כדי לאפשר הכנה נאותה תוך ידיעה מכסימלית על המשתכנים, העתידים לגור בשיכון שיוקם. מלבד זה ראוי לאסוף בעת הכנת התכניות, תוך בדיקות בשטח, ידיעות מקיפות על תנאי הקרקע ומבנהו, כדי שהתכנית יותאמו לתנאי המקום.

(1) בעת תכנון נקודת ישוב יהא על האגף להביא בחשבון את הכספים העומדים לרשותו כדי לקבוע בהתאם לכך גודל היחידות המתוכננות לסוגיהן. על סמך תכנון כספי וטכני כזה יוכל

האגף להכין גם את החומר הדרוש לניסוח המכרו או לניהול המשא והמתן עם הקבלנים. חומר זה יישמש בסיס לקביעת מחירי הבנייה ותנאי החוזה האחרים.

החוזה עם הקבלן כולל בעיקר את התנאים הבאים : מחיר פריטי הבנייה ומחיר כולל ארעי, על סמך הכמויות המשוערות של הפריטים ; התאריך שבו חייב הקבלן להתחיל בבנייה ; התקופה, בה עליו לסיים את הבנייה ; סדרי קבלת העבודה הגמורה ובמיוחד אישור קבלתה ; ותנאי התשלום.

תנאי התשלום הרגילים הם :

(א) הקבלן מקבל מפרעה מסוימת עם התחלת העבודה – ולפעמים תיכף לחתימת החוזה.

(ב) תוך הביצוע מגיש הקבלן, מדי חודש בחודשו, הערכות של העבודה שבוצעה ; לאחר אישור הערכות אלו מקבל הקבלן תשלום חלקי בהתאם לעבודה שבוצעה – בדרך כלל בשיעור 90% מערך העבודה החלקית שנעשתה, תוך גיכוי יחסי נוסף בהתחשב במפרעה שקיבל. הכוונה היא, שתוך כדי ביצוע העבודה צריך להישאר תמיד בידי אגף השיכון סכום בשיעור של 10% מערך העבודה, שבוצעה על ידי הקבלן.

(ג) התשלום הסופי שלאחר סיום העבודה כולל את התשלום בעד ביצוע השלב האחרון של העבודה ואת 10% שנוכו משך כל זמן העבודה. ביצוע התשלום הסופי מותנה : בקבלת העבודה על ידי מהנדסי האגף ואישור בכתב, שהעבודה נתקבלה ; בהגשת חשבון סופי על ידי הקבלן ; בדיקתו של חשבון זה ובמתן ערבות לאחריות לטיב העבודה בהתאם לחוזה.

אחרי קבלת העבודה והגשת החשבון הסופי ולפני הוצאתה של פקודת התשלום על ידי האחראי לביצוע, נערכות על ידי מחשב הכמויות של אגף השיכון הפעולות הבאות : הוא בודק את כל הפריטים על סמך תוצאות המדידות, שנעשו בעת ביצוע הבנייה או עם קבלתה ; הוא קובע, אם כל פריט ופריט הולם את הנתונים, שנקבעו בחוזה או בפקודת השינויים. פקודת התשלום מועברת לגזברות האגף בצירוף אישור קבלת העבודה ואישור מחשב הכמויות. הגזברות מצדה בודקת, אם צורפו לחשבון כל האסמכתאות הדרושות ואם נכונים החישובים שבחשבונות. לאחר קבלת ער-בויות מאת הקבלן לטיב העבודה מבצעת הגזברות את התשלומים.

(2) בשנת 1956 נבדקו 70 חוזים וחשבונות של עבודות אלה. בדיקה זו העלתה, שהאגף לא נהג לתכנן במידה מספקת את העבודות לפני מסירתן לקבלנים :

(א) נקבעו כמה מקרים, שהאגף התקשר עם קבלנים, הזמין אצלם עבודה ושילם מפרעות, עוד לפני שהבטיח את קבלת השטח, שעליו עמד לבנות.

בסוף שנת 1954 נחתמו שני חוזים עם קבלנים להקמת מבנים על שטחים, שלא היו עדיין בידי אגף השיכון. לקבלנים אלה שולמו, בתחילת שנת 1955, מפרעות בסכום העולה על 30,000 ל"י. השטח לא נמסר לאגף השיכון ולא הוחל בבנייה. מחלקת הביצוע, האחראית לבנייה, לא הודיעה לגזברות האגף על חוסר אפשרות לבצע את הבנייה. בעקבות הביקורת בוטלו החוזים בקיץ 1956 וסכומי המפרעות נגבו בחזרה.

(ב) במקרים רבים לא הוכנו הפרטים הטכניים של החוזה כדבעי. בינואר 1956 נחתם חוזה על סך של יותר מ-800,000 ל"י. בחוזה זה צוינו הפרטים הנוגעים להקמת בנייני דיור, המסתכמת בסך 500,000 ל"י בלבד. יתרת הסכום, בסך 300,000 ל"י, נועדה להקמת בנייני ציבור בלא קביעת סוג הבניינים ומספרם.

(ג) לעתים לא צוינו הפרטים על הבנייה בחוזה, אף שהפירוט הדרוש כבר נמצא בידי האגף. בחוזה, שנחתם באוגוסט 1955 על סכום העולה על 400,000 ל"י, חויב הקבלן להקים 150 יחידות מטיפוס מסוים (31 מ²), כשלמעשה עוד לפני חתימת החוזה הוחלט, שבשטח הנדון אמנם ייבנו 150 יחידות דיור, אולם מ-4 טיפוסים שונים (מ-32 מ² ועד 65 מ²).

(ד) כהמפקחים במקום מסרו לשם הכנת החשבונות החלקיים דוחות על התקדמות העבודה לא כללו במקרים רבים את פרטי העבודה, שבוצעה למעשה, אלא התאימו את דוחותיהם

לנוסח החוזה; במקרים אלה ביטאו את שלבי התקדמות העבודה במונחים, שנקבעו בחוזה, ולא בנתונים, שהלמו את המציאות.

גם הקבלנים, שהגישו חשבונות חלקיות על עבודות, שלא בוצעו בהתאם לפרטי החוזה, ביססו את חשבונותיהם החלקיים, בניגוד למציאות, על הפרטים, כפי שנקבעו בחוזה. כך קרה, שבמאי 1955 שולם בעבור 84 בתי מגורים משני טיפוסים שונים ו-6 בנייני ציבור מחיר, שנקבע בשביל 118 בתי מגורים קטנים יותר, בעוד שמהטיפוס ששימש בסיס לחוזה, נבנו רק 56 בניינים.

הואיל וברוב המקרים לא נתבססו חשבונות הביניים על נתוני הבנייה הממשית אלא על נתונים שבחוזים, הרי גם התשלומים החלקיים, ששולמו לקבלנים, לא נעשו במסגרת התנאים שנקבעו.

(3) החשבונות הסופיים המוגשים על ידי הקבלנים צריכים להתבסס על הבנייה, כפי שבוצעה למעשה. ההכנה הבלתי מספקת של החוזים מביאה לעתים קרובות לידי הפרשים ניכרים בין התכנית, שעליה נתבסס החוזה, לבין הביצוע הממשי.

קשיים אחרים נובעים בעיקר משינויים, שגם הכנה מספקת של החוזים לא הייתה עשויה למנוע: שינויים הנובעים מן ההפרשים שבין הנתונים, עליהם מתבסס החוזה, לבין התנאים במציאות, המתגלים תכופות עוד בעת התחלת העבודה, בעת מדידת המבנה בשטח או בדרך אחרת. גורם אחר העלול לשנות את התנאים שנקבעו בחוזה הוא התיקרות החומרים ושכר העבודה בתקופה העוברת מחתימת החוזה עד גמר ביצועו.

בדיקת הטיפול בחשבונות סופיים העלתה:

(א) לסיומו המהיר של החשבון עם הקבלן, על ידי אישורו הסופי, נודעת חשיבות מכמה בחינות: במקרים לא מעטים מחייב עיבוד החשבון הסופי בירורים במקום, בדיקת מדידות וקביעת עובדות שונות הקשורות לעבודות שבוצעו. בירורים הנעשים בסמוך לביצוע תוצאותיהם מבוססות יותר. בבנייה במסגרת שיכון עולים ואף בבנייה בהתישבות יש ערך רב לסיכום מהיר של החשבונות הסופיים של הקבלנים עם אגף השיכון, גם למען יידע משרד העבודה בכל עת ובמידת הדיוק האפשרית, באיזו מידה נוצלו כספי ההקצבה.

פיגור בסיום החשבונות יכול לבוא מחמת פיגורו של קבלן בהגשת חשבונו הסופי; אך הפיגור יכול להיגרם גם על ידי אגף השיכון, כיוון שהוא בודק במשך תקופה ממושכת מדי את חשבונות הקבלן, שהוגשו בעתם. על מידת הפיגור בסיכום החשבונות הסופיים מעידה העובדה, שלגבי 60 עבודות, שבוצעו משנת 1950 עד שנת 1954 בסך כ-10,000,000 ל"י, לא סוכמו חשבונות סופיים עד קיץ 1956.

(ב) שיטת התשלומים החלקיים, כפי שתוארה לעיל, צריכה הייתה בעצם לאלץ את הקבלן להודרו בהגשת חשבונו, כדי לקבל את הסכומים, שתשלומם הסופי נדחה. כשמאחר הקבלן בהגשת חשבונותיו, יכולה אפוא להתעורר השאלה, אם כבר לא קיבל – בתשלומים החלקיים – את הסכום הכולל של תביעתו.

נקבעו מקרים בולטים, שהאגף לא השתמש באפשרות שבידו לאלץ, על ידי צמצום התשלומים, את הקבלן להגיש חשבונות סופיים. בקיץ 1955 הגישה חברה קבלנית, שביצעה 53 עבודות בשביל אגף השיכון בסכום כולל של 8,000,000 ל"י בקירוב, דרישה לתשלום היתרה בסך 1,000,000 ל"י בקירוב. לדרישה זו לא צירפה החברה חשבונות סופיים מפורטים בעד כל העבודות, כפי שהיה צריך להיות, אלא הגישה חשבונות סופיים רק על 13 עבודות מתוך 53 העבודות. על אף חוסר מסמכים הכרחיים אלה שולם לחברה הסכום שהיא דרשה: חלק מיד, על סמך הערכה ארעית של מחשב הכמויות, והעודף כעבור שבועות מספר בלא כל הערכה.

ג. פיקוח מרכזי על עבודות בנייה בהתישבות

הביקורת הצביעה על הצורך בהגברת הפיקוח על המחלקה הטכנית של הסוכנות היהודית, המשמשת זרוע מבצעת של אגף השיכון בעבודות של בניית שיכונים בהתישבות.

אגף השיכון מסר בשנת הכספים 1955/56 עבודות מספר לקבלנים, בתנאי שקבלנים אלה יממנו חלק מהוצאות הבנייה ע"י אשראי ביניים. במקרים אלה נכללה במחיר העבודה תוספת קבועה על חשבון הריבית, שהייתה מגיעה לקבלן על המימון באשראי. נוכח העובדה, שבמספר לא קטן של מקרים לא ניתן האשראי, שעליו הוסכם, הצביעה הביקורת על הצורך להבטיח, שהתוספת תשולם רק במידה שאשראי כזה ניתן למעשה.

משרד העבודה - מחלקת המדידות

פעולות הביקורת

בשנה הנסקרת בדק משרד מבקר המדינה את דרכי הפיקוח על עבודות מודדי השדה ואת שיטת רישום שעות עבודתם, את סדרי רכישת חומרים, הוצאתם לעבודה ורישומם. נושא נוסף לביקורת שימש הפיקוח על המלאי במחסן המפות וסידורי הספירה השנתית של מלאי המפות.

א. משרד הפיתוח

פעולות הביקורת

הביקורת הקיפה את פעולות מחלקת הנגב והערבה, המכון הגיאולוגי והיחידה הניאופיסית שליד מכון וייצמן.

ליקויים שלא תוקנו

א. קביעה, זיהוי ורישום של הרכוש בנגב

קביעה, זיהוי ורישום של הרכוש רב הערך הנמצא בנגב, שמשרד הפיתוח אחראי לו, מן הצורך שיבוצע בהקדם. רכוש זה כולל מבנים, ציוד וכי'. נעשו אמנם מאמצים לשם זה: במשך השנים 1953/54 ו-1954/55 נערכו כמה ספירות מלאי על ידי ועדות שונות, שירדו לשם כך לערבה, אולם ספירות אלו היו חלקיות, ולא נוצלו כיסוד לרישום מלא וסדיר של הרכוש.

כדוגמה אופיינית יש לציין: כאשר הועבר משק עין יהב במארכ 1955 מפיקוחו של משרד הפיתוח לפיקוחו של משרד החקלאות, לא היו בידי משרד הפיתוח נתונים על הרכב ציודו של המשק. ההעברה לא נעשתה כנהוג במקרים כאלה: על ידי ספירת מלאי בשעת ההעברה והשוואת תוצאות הספירה אל הרישום הנמצא בידי הגוף, שממנו הועבר הרכוש.

משרד הפיתוח הקים באוקטובר 1956 ועדה חדשה לשם רישום כל הרכוש מחדש.

ב. פיתוח חבל סדום

במסגרת משרד הפיתוח פועל "אחראי לפיתוח חבל סדום", המטפל בכל העניינים הכרוכים בפיתוח חבל זה. פעולות הפיתוח מקיפות הן וכוללות הקמתן של אכסניית נוער, מסעדה, מקלחות ומבנים אחרים, ומימון בא מקורות שונים. משרד הפיתוח השתתף במימון פעולות אלו בשנת הכספים 1954/55 בסך 10,000 ל"י, ובשנת 1955/56 בסך 15,000 ל"י; הכספים הנוספים נתרמו על ידי מוסדות ופרטים, וסכומם הכולל עולה בהרבה על הקצבות משרד הפיתוח.

התכניות, שהנהלת משרד הפיתוח הכינה לכל אחת משתי השנים, התייחסו רק לעבודות, שאפשר לבצען מהקצבות משרד הפיתוח. האחראי לא הוציא לפועל את העבודות, שתוכננו על ידי משרד הפיתוח, והשתמש בכספי ההקצבה להגשמת תכנית נרחבת, שמשרד הפיתוח לא ידע על היקפה. להנהלת המשרד לא הוגשו דוחות על העבודות, על מימון וביצוען. אף לא נערך רישום הכספים, שנתקבלו על ידי האחראי לפיתוח חבל סדום מהמקורות השונים.

העובדה, שפעולות האחראי לפיתוח חבל סדום נעשו ברוח חלוצית והביאו לידי הישגים חשובים, אינה מצדיקה ויתור על גיהול סדיר של משק הכספים ועל דיווח נאות.